

Nr 122.

Av herrar **Bergqvist** och **Johansson, Johan**, om *anslag till anskaffande av en ny orgel i Skeppsholmskyrkan.*

Skeppsholmskyrkan tillhör liksom Amiralitetskyrkan i Karlskrona med alla sina fasta inventarier, altartavla, predikstol och orgelverk m. m. staten, som underhållit och kompletterat vad till dessa kyrkors utrustning hör.

Skeppsholmskyrkans orgelverk, vartill genom kungl. brev av $11\frac{1}{2}$ 1876 anskaffningsmedel anvisades, påfördes sålunda kyrkans inventarium som kronans egendom. Redan 1899 befanns orgeln vara i behov av reparation, vilken emellertid aldrig ägde rum. 1927 befann sig orgelverket i ett sådant skick, att anhållan måste göras om sakkunnig besiktning av detsamma. Denna besiktning verkställdes följande år av ledamöterna av Musikkonserveratorium, professor Otto Olsson och organisten, musikdirektör Oskar Lindberg. Besiktningsmännen framhålla i sin rapport, att orgeln, som tjänstgjort i 50 år, befinner sig i ett synnerligen förslitet skick, varför man ej kan utföra ens det enklaste orgelstycke på ett tillfredsställande sätt. Spelmekanismen är utsliten och till följd därav glappande, skramlande och opålitlig och torde ej med någon utsikt till framtida hållbarhet kunna repareras.

På grund av besiktningsmännens sålunda avgivna utlåtande har från Åkerman & Lunds orgelfabrik i Sundbyberg kostnadsförslag inforrats å en ny orgel, och har nämnda firma erbjudit sig att för en kostnad av 21,000 kronor leverera en ny orgel i överensstämmelse med av besiktningsmännen avgivet förslag.

Då Skeppsholmskyrkan tillhör de kronans byggnader, som sortera under kungl. försvarsdepartementet, har marinförvaltningen, till vilken ärendet hänskjutits, i underdånighet hemställt, att — då ifrågavarande orgel, som anskaffats på kronans bekostnad och är dess egendom, enligt vad ovan påvisats är alldeles försliten och ej värd att påkostas någon reparation och sålunda en ny orgel måste anskaffas — Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för anskaffning av en ny orgel för Skeppsholmskyrkan för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 21,000 kronor.

Kungl. Maj:t har emellertid icke nu ansett sig böra upptaga denna utgift i sina petita, vilka begränsats till rena försvarsändamål.

Skeppsholmskyrkan, som i övrigt är väl underhållen och som representerar för staten ett betydande både materiellt och skönhetsvärde, användes numera allt flitigare och är väl ägnad för stämningsfulla högtidligheter och — på grund av sin säreget goda akustik — för musikstunder.

Frånsett den omständigheten, att kyrkan i fråga såsom en kronans tillhörighet icke bör till sitt värde förminsкас genom ett obrukbart orgelverk,

bör icke heller på grund av denna brist i synnerhet den talrika ungdom av värnpliktiga och fast anställda, för vars skull kyrkan är till, förmenas de möjligheter till uppbyggelse och förädlande inflytande, som denna kyrka även ur musikalisk synpunkt är avsedd att skänka.

Det har i synnerhet verkat beklämmande att erfaras, att man i denna kyrka i brist på en någorlunda brukbar orgel med största svårighet kunnat åvägbringa de högtidligheter, som man särskilt anordnat med tanke på dem, som under sin utbildningstid på Skeppsholmen icke äga många tillfällen till så förädlande och kulturellt värdefulla upplevelser, som dessa högtider innebära. Ej mindre beklämmande intryck får man, då man erfar, att även de sorgehögtider, som begås vid de förekommande jordfästningarna, av samma anledning upprepade gånger lidit men.

Det orgelverk, vars anskaffning nu är oundgänglig, är till sist av mycket blygsam omfattning i jämförelse med orglarna i huvudstadens kyrkor. Då det likväl är fullt tillfredsställande, synes oss denna utgift vara av den behjärtansvärda natur, att staten, som hittills städse vårdat sig om denna sin värdefulla kyrka, icke bör undandraga sig densamma.

För en närmare utredning av det här påvisade behovet vore önskvärt, att riksdagen inhämtade byggnadsstyrelsens yttrande i ärendet.

På grund av vad ovan anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte besluta

att till anskaffande av en ny orgel i Skeppsholmskyrkan
anvisa ett belopp av 21,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1929.

O. Bergqvist.

*Joh. Johansson,
Friggeråker.*

Bilaga.

Avskrift.

Till stationsbefälhavaren för flottans station, Stockholm.

På begäran av musikdirektör M. Ekblom hava undertecknade gjort en ingående undersökning av Skeppsholmskyrkans orgelverk och få med anledning därav göra följande uttalande.

Orgeln, som enligt uppgift är byggd år 1876, har sålunda tjänstgjort i 50 år och befinner sig nu efter denna långa tid i ett synnerligen förslitet skick. Instrumentet, som för sin tid säkerligen var ett gott arbete, är numera alldeles föråldrat och tillfredsställer ej ens de blygsammaste anspråk. Orgeln, som innehåller 12 stämmor och två manualer, saknar helt och hållet självständiga pedalstämmor och stödjande basar, en ytterst kännbar brist, som gör att man ej kan utföra ens det enklaste orgelstycke på ett tillfredsställande sätt, då det för dylika ändamål alltid fordras självständiga pedalstämmor. Härtill kommer, att orgeln saknar svällare (crescendoinrättning), vilken dock vid tiden för orgelns byggande var allmänt i bruk och som är ett oeftergivligt villkor för att man skall kunna erhålla nyansering i spelet.

Spelmekaniken är utsliten och till följd därav gläppande, skramlande och opålitlig och torde ej med någon utsikt till framtida hållbarhet kunna repareras.

Då orgeln dessutom med tanke på kyrkorummets storlek och utmärkta akustiska förhållanden utan tvivel är alldeles för liten, synes oss en snar ombyggnad av densamma ofrånkomlig. Därvid torde dock det gamla pipverket i största utsträckning kunna användas.

Då vi av erfarenhet veta, att en ombyggnad och utökning med användande av den gamla orgelns möjligen brukbara delar skulle ställa sig i det närmaste lika dyrt som att bygga helt nytt, och man dessutom på så sätt finge en nästan oförenlig blandning av gammalt och nytt, anse vi det från alla synpunkter bäst att en nybyggnad — med tillgodogörande av det gamla pipverket — kommer till stånd. Detta är också enda sättet, varpå orgeln kan erhålla numera brukligt omfång och övriga resurser som den moderna orgellitteraturen fordrar (fria kombinationer, kollektiver, registersvällare m. m.)

Vi hava därför upprättat ett förslag till ny orgel, upptagande 21 självständiga stämmor och en transmitterad, vilket närslutes, och som enligt vår mening är det minimum, vilket i detta fall ej bör underskridas.

Som jämförelse kan nämnas, att orgelverken i Klara och Jacobs kyrkor, vilka dock vad antalet åhörareplatser beträffar äro avsevärt mindre än Skeppsholmskyrkan, hava resp. 44 och 61 stämmor, och att orglar med ett 60-tal stämmor finnas i ett flertal Stockholmskyrkor.

De orgelbyggarefirmor som enligt vår mening böra anmodas inkomma med kostnadsförslag äro E. A. Setterqvist & Son, Örebro, och Åkerman & Lund, Sundbyberg.

Stockholm den 28/9 1927.

Otto Olsson.

Professor i orgelspelning vid Kungl. Musik konservatorium. Organist i Gustaf Vasakyrkan. L. M. A.

Oscar Lindberg.

Lärare vid Kungl. Musikkonservatorium. Organist i Engelbrektskyrkan. L. M. A.

Förslag till disposition för en eventuell ombyggnad av Skeppsholmskyrkans orgel.

<i>Manual I.</i>	<i>Pedal.</i>
1 Borduna 16' Gamla stämman.	19 Subbas 16'. <i>Ny.</i>
2 Principal 8' » »	20 Gedackt 8', lånad fr. Bord 8' i man. I.
3 Basetthorn 8' » »	21 Violoncell 8'. <i>Ny.</i>
4 Gamba 8' » »	22 Basun 16'. <i>Ny.</i>
5 Fl. Harm. 8' » »	
förses med självst. bas.	
6 Oktava 4' » »	<i>Koppel m. m.</i>
7 Oktava 2' » »	Pedalkoppel till I och II
8 Trumpet 8' » »	Unisonkoppel I/II
9 Borduna, 8'. <i>Ny.</i>	4 fotskoppel inom I
10 Kornett 3 onor. <i>Ny.</i>	16 fotskoppel II I
	16 fotskoppel inom II
	Mf. F och Tutti m. utlösn. (Knappar och trampor).
	2 fria komb. för varje man. och ped. särskilt (trampor.)
	Svällare för man. II.
	Registersvällare med visare.
	Manualernas omfång 56 toner och pedalers 30 toner.
	Orgeln bygges efter rörpneumatiskt system och förses med s. k. fläkt.

Manual II.

11 Violinprincipal 8' Gamla stämman.
12 Salicional 8' » »
13 Rörflöjt 8' » »
14 Fl. Oktaviante 4' » »
15 Violin 8'. <i>Ny.</i>
16 Voix céleste 8'. <i>Ny.</i>
17 Balicet 4'. <i>Ny.</i>
18 Eufon 8'. <i>Ny.</i>